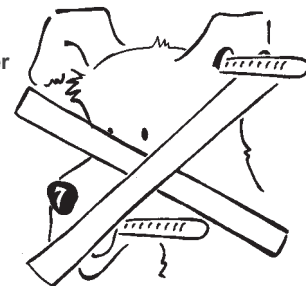

Hundens temperatur

Normal kroppstemperatur er 38-39 grader. Temperaturer under 37 grader og over 40 grader er tegn på at noe er galt. Hundens temperatur måles lettest i endetarmen.

Munn- og øretermometer er ikke pålitelige!

Viktige telefonnummer og opplysninger

Veterinær	Hundens ID-nummer
Dyresykehuset	.....
Giftinformasjon 22 59 13 00	Forsikringsnummer
Forsikringsselskap	.....

Norsk Kennel Klub
Postboks 163, Bryn
0611 OSLO

Telefon: 21 600 900

Agria Dyreforsikring
Postboks 6830 Rodeløkka
0504 Oslo

Telefon: 815 20 005

Punkttert lunge

Benbrudd

Forgiftning

Vepsestikk

Fiskekrok

Punkttert lunge

Gjenstander som punkterer lungene forårsaker at lungene kollapser. Hvis gjenstanden sitter igjen i lungene, fjern den ikke! Forsøk heller tette området rundt gjenstanden.

Symptomer:

- Uro og pusteproblemer.
- Tydelige sug/blåselyder.
- Hunden kan få sirkulasjonssvikt.

Hva skal gjøres:

- Sikre hunden (se kap om framgangsmåte ved ulykke)
- Tett igjen såret med bandasje. Prøv å gjøre det så tett så mulig.
- Behandle mot sirkulasjonssvikt.
- Hunden fraktes umiddelbart til veterinær.

Benbrudd

Dersom du mistenker at hunden din har brukket benet er det viktig at du holder hunden i ro, så ikke skaden forverres.

Symptomer:

- Vanskelig å bruke benet.
- Smerte.
- Hovent og rødt.
- Benet står i uvanlig posisjon.
- Eventuelt utstikkende ben.

Hva skal gjøres:

- **Sikre hunden** (se kap om framgangsmåte ved ulykke)
- **Flytt hunden så lite som mulig.**
- **Om mulig, stabiliser benet med en støttebandasje. Man kan også bruke kvister eller en avis (rullet sammen og formet som en u).** Støtten festes på begge sider av benet med teip eller bandasje. Forsikre deg om at støtten er lang nok, den bør stabilisere leddet ovenfor og leddet nedenfor selve bruddet. **OBS: dette kan være vanskelig pga. kraftig smerte hos hunden.**
- **Dersom stabilisering er umulig** prøv å holde hunden helt stille/rolig.
- **Dersom benet stikker ut**, dekk til såret med gassbind.
- Bruk et teppe eller et håndkle som bære når du frakter hunden, og legg et sammenrullet håndkle under benet som støtte.
- **Dra så raskt som mulig til veterinær.**
- **Se etter symptomene på blødning og sjokk.**

Forgiftning

Symptomer:

- Smerte, brekninger, svakhet, apati, sår rundt munnen, irritasjon i øynene, økt sikler, bevisstløshet og ingen pust.

Hva skal gjøres:

- Dersom giften pustes inn flytt hunden til frist luft. Pass på at du selv ikke blir forgiftet.
- **Forsøk å identifisere giften og kontakt veterinær så snart som mulig.**
- Kontroller/se til pust/puls og fri luftvei.
- Framkall aldri brekninger dersom giften er syre eller et petroleumprodukt (bensin).
- Gi hunden mye vann/melk for å spe ut/fortynne giften. Ha medisinsk overvåkning tilgjengelig.
- Dersom giften ligger på hunden skyll med store mengder vann.
- **Forsøk alltid å komme i kontakt med veterinær før du behandler en hund som har blitt forgiftet.**

Vepsestikk/insektstikk

Ett enslig bitt/stikk pleier hunden å klare bra. Derimot ved et større angrep er det en risiko for at hunden kan hovne opp og eventuelt få sirkulasjonssvikt. **Ha gjerne prednisolon tilgjengelig (preparatet skrives ut av din veterinær).**

Symptomer:

- Smerte, hevelse, varme og rødhet.
- Hunden slikker konstant ett lite område på kroppen.

Hva skal gjøres:

- **Om mulig fjerne brodden.**
- Rens med et antiseptisk middel.
- Hold hunden under oppsyn den nærmeste tiden.
- Kontakt veterinær dersom hunden blir dårlig.

Fiskekrok

Det skjer rett som det er at en hund får en fiskekrok i poten, leppene, øret eller snuten. Hvis det gjøres riktig er det lett å fjerne kroken. Det er viktig at hunden er rolig før du begynner å ta bort kroken.

Hva skal gjøres:

- Sikre hunden (se kap om framgangsmåte ved ulykke)
- Dersom spissen ikke har gått inn under huden, dra forsiktig ut kroken bakover. Dersom spissen har gått inn under huden, trykk kroken framover til spissen kommer ut.
- Klipp av toppen av kroken med en tang og ta bort restene. Rens såret.

Sår

Flått

Sår

Flått

Sår

Sår

Sår

Sår

Sår

Sår

Sår

Sår

Sår

Flått

Når flåtten har satt seg fast på huden, begynner den å suge i seg blod og spruter inn en veske som forhindrer blodets koagulasjon. Samtidig kan den overføre diverse sykdommer. Det er derfor nødvendig å fjerne flåtten raskt.

Hva skal gjøres:

- Dersom du begynner det i et område med mye flått, gå daglig gjennom hundens pels. Flåtten setter seg oftest bak ørene, i ansiktet rundt halsen, armhuler og lysken.
- Det er viktig å få et godt tak rundt flåtten og vri forsiktig mot høyre til flåtten løsner. Det er viktig å få med seg hele flåtten. Deler av den blir nemlig lett sittende igjen.
- **Kontakt veterinær dersom hunden får feber, trøtthet og evt blir halt. Disse symptomene kan forekomme lenge etter et flåttbitt.**

Det beste er å forebygge flåttbitt ved å behandle hunden med noen av de midlene som fåes hos veterinær.

Sår

Kutt i poten er en vanlig ulykkeshendelse blant hunder.

Det virker ikke alltid som om hunden har særlig vondt av sår i poten. Den halter litt og etterlater blodige fotspor. Blødningen kan se verre og farligere ut enn hva den er. Det er uvanlig at en hund blør i hjel av et sår/kutt i poten/labben. Hvis såret er dypt eller sitter på baksiden av labben, kan sener skades. Legg da et kompress på.

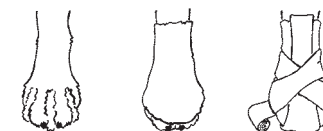
Hva skal gjøres:

- Sikre hunden. (se kap. Fremgangsmåte ved ulykke)
- Inspiser såret.
- Rengjør og fjern fremmede gjenstander, grus og skitt.
- Legg på en bandasje eller kompress.
- Hold hunden i ro.
- Dra til veterinær for å få såret kontrollert.

Hvordan legge bandasje på labben?

Det er viktig at bandasjen legges riktig slik at den sitter godt, men også for å unngå hudirritasjon.

- Rens såret og legg et sterilt kompress nærmest såret. Legg bomullsstrimler mellom tærne. Dette er viktig for å unngå hudirritasjon.

- Legg bomull rundt hele labben og et stykke opp på benet.
- Rull bandasjen fram og tilbake på forsiden og undersiden av labben og langs benet.
- Mens du ruller bandasjen kan du av og til feste den med teip.

- Til slutt fester man bandasjen med teip. Hvis det er fuktig vær, ta på en potesokk eller plastpose over bandasjen. Det er viktig at hunden ikke går med denne typen beskyttelse inne.
- Bytt bandasjen daglig, eller følg annen instruksjon fra din veterinær.

DYPT SITTENDE GJENSTANDER

Hva skal gjøres:

- Sikre hunden (se kap om framgangsmåte ved ulykke)
- **TA IKKE BORT GJENSTANDEN!**
- Tett området rundt skaden med kompress og fest den med gassbind/teip, slik at ikke gjenstanden beveger seg under transport.
- Hunden fraktes umiddelbart til veterinær.

Heimlichmanøveren

Kvelning

Blødninger

Heimlichmanøveren

- **Snu hunden opp ned hvis mulig med ryggen mot brystet ditt.**

- **Plasser hundens hode mellom benene dine.**

- **Ta tak rundt hundens mage.**

- **Løft hunden opp mot brystet ditt.** Dersom du ikke klarer å løfte hunden, la hunden stå på to ben og ta tak med begge hender rundt hundens mage.

- **Gi så hunden fire store krafttak over magen med begge hendene.** Ikke vær redd for å ta for hard i. Kraften skal være så hard at det gir resultater. Tilpass kraften etter hundens størrelse.

- **Kontrollér at hunden din har frie luftveier.** Dersom den har det, blåser du tre ganger inn i hundens munn. Hvis luften fortsatt ikke passerer, fortsett med krafttak.

- **Besøk veterinær umiddelbart.**

Kvelning

Symptomer:

- Pusteproblemer eller kvelningslyder, hoste.
- Gnir ansiktet mot bakken og slår labbene mot munnen.
- Utstående øyne.

Hva skal gjøres:

- **Åpne munnen.** Trekk tungen ut og kontrollér hundens hals. Dersom du ser noen fremmedlegemer **bruk fingrene og prøv å fjerne dem.**
- **Dersom du mislykkes, bruk Heimlichmanøveren.**

Blødninger

YTRE BLØDNINGER

Blødninger fra små sår stopper normalt innen noen minutter.

Ved alvorlige blødninger trenger hunden førstehjelp. Dersom dette ikke behandles fører dette til sirkulasjonssvikt som i verste fall kan være dødelig.

Om du tror såret må sys, oppsøk veterinær så rask som mulig.

SPRUTENDE OG PULSERENDE BLØDNINGER

- Dette er blødning fra en arterie. Blodet har en klar rød farge.
- Blødningen fra arterie stoppes enklest ved å **yte press mot det stedet som blør.** Dette gjøres enklest med to fingrer
- For å beholde trykket mot såret under frakten til veterinær så bør man legge på en bandasje.
- Om nødvendig kan man benytte et trykkløst klebeme inne i bandasjen for å hjelpe til med å trykke i mot blødningen.

Første hjelp for din hund

Hurtigguide fra NKK og Agria

Informasjon

Førstehjelp på hunder skiller seg ikke mye fra førstehjelp på mennesker. Sørg for å lese denne hurtigguiden før du får bruk for den.

Viktig å merke seg

- Prøv alltid å forebygge skader og sykdom.
- Selv en bevisstløs hund kan bite instinktivt. Derfor bør du alltid sikre hunden din før du begynner å hjelpe den.
- Ved alvorlige ulykker der det kreves profesjonell hjelp bør du varsle veterinæren før dere kommer slik at vedkommende kan forberede seg.
- Sørg for at så mange som mulig kan utføre førstehjelp.

Fremgangsmåte ved ulykke

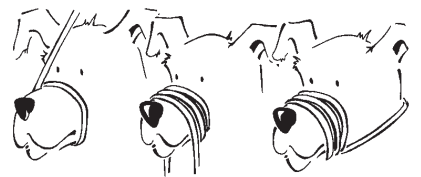
- **Sikre ulykkesstedet.** Du er til liten hjelp dersom du skader deg eller hunden din når du prøver å hjelpe den. Gjør ulykkesstedet trygt å ferdes i.
- **Behold roen** og hvis mulig hent hjelp. Det føles tryggere dersom du har noen som kan hjelpe deg å gi førstehjelp.
- **Få et overblikk** over situasjonen og prioriter det som trengs å gjøre.
- **Kontrollér at du får kontakt** med hunden. Reagerer den på tiltale og berøring? Hvis ikke sjekk pust og puls. Dersom den reagerer, se etter om den har noen skader. Snakk med hunden og gi den kroppskontakt.
- Når du har sikret skadestedet og vet at hunden din puster, frakt hunden til veterinæren dersom skaden krever det.

Sikring

På grunn av smerte kan en skadet/syk hund bite!

Ha alltid en skadet hund i bånd, og om nødvendig forbind snuten før du gir førstehjelp. Forbind aldri snuten dersom hunden kaster opp eller blør i munnen. Det er viktig å berolige hunden og unngå at den blir stresset.

- Bruk munnkurv eller båndet til å sikre snuten med. Knyt båndet rundt snuten

Sikring

Fremgangsmåte ved ulykke

Informasjon

Hvordan flytte en hund

- **Sørg for at rygg og nakke har støtte under forflytning. Bruk et teppe eller en jakke som bære.**
- Skadede ben bør holdes høyt.
- Dersom hunden har problemer med å puste, la den innta en posisjon som den puster lettere i. Hunden velger ofte å sitte, et alternativ er brystleie.
- Dersom det er mulig, frakt hunden i bur.

Forflytning av en skadet hund er ofte smertefullt og kan forårsake flere skader.

Puls

Hunder har ingen merkbar puls langs halsen som vi mennesker. Det enkleste stedet å ta pulsen til en hund er på innsiden av låret. Øv deg og finn hundens puls FØR noe skjer.

- For å kjenne pulsen i lårarterien setter du to fingre på **innsiden av låret** der bakbeinet er festet til kroppen. Flytt fingrene rundt til du finner pulsen.
- Dersom du ikke finner pulsen legg hånden på **nedre del av brystkassen** for å kjenne etter hjerteslag.

Pust

- Pusten sjekkes ved å se etter **bevegelser på brystkassen.**
- Dersom du ikke kan se pustebevegelser på brystkassen, tar du hånden **foran hundens munn** for å kjenne om hunden puster. Du kan også holde et speil foran hundens snute for å se om det blir dogg på det.

Ingen pust (munn til munn)

Det første man gjør når hunden ikke puster er å sjekke luftveiene for blokkende gjenstander. Munn til munn skal ikke foretas frø frie luftveier er konstatert.

- **Trekk forsiktig hunden tunge ut av munnen.** Vær oppmerksom på at hunden kan bite instinktivt, selv en bevisstløs hund kan bite.
- **Fjern eventuelle synlige gjenstander.** Dersom du ikke får fjernet gjenstandene – bruk "Heimlichmanøveren" (se Heimlichmanøveren)

- **Lukk hundens munn og strekk forsiktig ut nakken. Hunden kan lide av nakkeskade.**

- **Sett munnen din over hunden snute.**

- **Blås til du ser at hundens brystkasse hever seg.** Tilpass luftmengden etter hundens størrelse.

- **Repeter 10 ganger** og blås inn hvert tredje sekund. (20 ganger per minutt).

- **Kontrollér om hunden puster.**

- Hvis ikke, fortsett munn til munn mens du reiser til veterinær.

Forflytning

Puls

Pust

Ingen pust (munn til munn)

Hjerte/lunge

HLR (hjerte- lungeredning) skal gjennomføres kun dersom hunden ikke puster, har puls og du ikke får kontakt!

Gjennomplivning skal bare startes etter at hunden har frie luftveier og innblåsning er mulig.

Ved hjertemassasje på hunder overholdes ingen pumpeeffekt, men den mekaniske mekaniske bevegelsen kan stimulere hjerte til å begynne å slå igjen.

- **Kontrollér at hunden ikke har større ytre blødninger.** Dersom det er tilfelle, stans blødningen ved å legge press på stedet.

- **Legg hunden på dens høyre side** (venstre side opp) på et stabilt flatt underlag.

- **Kontrollér frie luftveier og strekk forsiktig ut halsen.** Hode og nakke skal helst gå i en rett linje. Vær forsiktig når du beveger hode og nakke, hunden kan ha en form for nakkeskade.

- En person gir munn til munn mens den andre utfører hjertemasasje ved å **sette hendene på nedre halvdel av brystkassen, der hunden venstre armhule berører brystet.** Press sammen brystkassen:

10-15 ganger for små hunder
20-30 ganger for middelstore hunder
35-40 ganger for store hunder

- **Massér brystkassen 15 ganger**, noe som skal ta cirka 10 sekunder (to hurtige støt annet hvert sekund) etter hver omgang gi hunden hunden to blås (20 innpustninger per minutt).

- **Repeter hjertemassasjen og innblåsningene til pusten og sirkulasjonen fungerer.**

- Når pust og puls har kommet i gang, fraktes hunden til veterinær.

Hjerte- og lungeredning utføres av to personer. Dersom du er alene husk å strekke ut nakken og trekk ut tungen før hver innpusting.

Sirkulasjonssvikt (sjokk)

Sirkulasjonssvikt oppstår når kroppens vitale organer ikke får nok oksygen eller ved et større tar av blod. **Dersom ikke tilstanden behandles kan hunden dø.**

Symptomer:

- Blek tannkjøtt/slimhinner
- Svak, hurtig puls, uregelmessig pust, utvidede pupiller, kalde ører og labber.
- Svakhet, illebefinnende, kollaps og bevisstløshet.

Hva skal gjøres:

- **Sikre hunden** (se kap. Fremgangsmåten ved ulykke)
- **Håndter hunden med forsiktighet.** Prøv å få hunden rolig ved å prate til den. Om mulig gi hunden kroppskontakt.
- **Stopp eventuelle blødninger** ved trykk, evt en trykkbandasje.
- **Kontrollér pust, puls og frie luftveier.**
- **Hold hunden varm** og få den raskt til veterinær.

OBS: ikke gi hunden mat eller drikke!

Magedreining/mageutvidelse

Store hunder kan rammes av mageomdreining/mageutvidelse, noe som er livstruende tilstand.

I noen tilfeller kan magesekken rotere rundt sin egen akse. Dette stopper blodtilførselen til milt og mage og fører til en livstruende sjokktilstand. Årsaken til rotasjonen er ikke helt kjent, men i de fleste tilfeller kan man se en sammenheng med overspising, før som gjærer i magesekken, overdrevet inntak av veske eller kraftig mosjon etter maten. Symptomene kommer raskt.

Symptomer:

- Uro.
- Brekninger.
- Hevelse i fremre del av magen/bakre del av brystkassen, spesielt høyre side.
- Svakhet, svar rask puls, sjokk, pusteproblemer.

Hva skal gjøres:

- **Dra umiddelbart til veterinær!**
- Det er nå det er viktig å ha telefonnummeret til vakthavende veterinær der du bor lett tilgjengelig.

Magedreining

Hjerte/lunge

Sirkulasjonssvikt (sjokk)

Brannskader

Hvor alvorlig brannskaden er avhenger av hvor dyp skaden er, samt hvor stort område av hundens hud er skadet. En måte å sjekke alvoret på er å dra forsiktig i pelsen ved det skadede området. Løser pelsen lett fra det skadede området, er brannskaden dyp. Dra alltid til veterinær ved alvorlig brannskade!

LETTE BRANNSKADER

Symptomer: Svidd pels/hår, rød hud, smerte, blemmer og hevelse.

Hva skal gjøres:

- **Sikre hunden** (se kap. om fremgangsmåte ved ulykke)
- **Skyll det skadede området med store mengder kaldt vann eller legg på et kaldt vått kompress.** Stikk ikke hull på blemmene.
- **Legg på en lett, steril bandasje.** Hunden får ikke slikke på skaden.

ALVORLIGE BRANNSKADER

Symptomer:

- Svidd hår/pels, rød hud og blemmer
- Pelsen løsner lett på det skadede området
- Smerte og hevelse.
- Hunden vil ikke røre seg.
- Evt sirkulasjonssvikt.

Hva skal gjøres:

- **Sikre hunden** (se kap. om fremgangsmåte ved ulykke).
- **Kontrollér pust, pels og fri luftvei.**
- **Dekk det skadede området med kompress fuktet med saltoppløsning.** Stikk ikke hull på blemmer. Hunden må ikke slikke på skaden.
- **Behandle hunden mot sirkulasjonssvikt og dra snarest til veterinær.**

Pass på å se til at områder er trygt før du hjelper hunden din. Spesielt dersom en elektrisk feil har forårsaket brannskaden. Gi hunden væske kun etter å ha snakket med din veterinær.

Ormebitt

Det er bare hoggormen som er giftig i Norge. I visse områder er den vanlig, i andre er den mer sjelden. De fleste hundene blir bitt i nesen, men de kan også få bitt andre steder på kroppen gjerne på labbene. Det er viktig å holde en ormebitt hund i ro og straks oppsøke veterinær.

Symptomer: Bitemerker (kan være vanskelig å se pga dyrets pels). Kraftig hevelse (kan øke under de første 24 timene). Smerte, rødhet og/eller blåmerke. Svakhet, rykninger, sikling og ingen pust.

Hva skal gjøres:

- **Sikre hunden** (se kap om fremgangsmåte ved ulykke)
- **Hold hunden i ro**, spesielt dersom hunden har blitt bitt i labben, poten eller benet.
- **Gi hunden prednisolon** så raskt som mulig. (Prednisolon fåes hos veterinær).
- **Hvis mulig bær hunden til bilen og frakt den til veterinær.**

Dersom du bor i et område med mye orrm, har alltid prednisolon tilgjengelig for behandling av ormebitt.

Lokal forfrysning

De mest utsatte områdene fro lokal forfrysningsskade er pungen, ørene, labbene og haletupp.

Symptom:

- Huden kjennes læraktig ut og flasser.
- Vevet ser hvitt ut og kjennes voksaktig.

Hva skal gjøres:

- **Håndtere skaden varsomt.** Om skaden er liten, varm opp området med en varm hånd.
- **Flytt hunden i hus eller i le og tull den inn i et teppe.** Dersom skadede området for tilbake fargen er det bra.
- Hvis ikke, legg den forfrosne kroppsdel-en i lunken vann - maks 40 grader – til det skadede området blir rødt/rødaktig.

Optiningsprosessen er veldig smertefull. Rådfør deg med veterinær dersom hudforandringene ikke går tilbake til det normale.

Allmenn nedkjøling

Den beste måten å unngå nedkjøling er å holde hunden varm når den ikke er i bevegelse. Så fort dere stopper opp, pass på at hunden er i le. Kuldeeffekten øker med vindstyrken. Det kan være lurt å la hunden ha på seg et varmepluss når dere stopper opp for å hvile/raste.

Symptomer:

- Skjelvinger (forsviner når temperaturen synker ytterligere).
- Støle muskler.
- Lav puls og pustefrekvens.
- Huden oppleves kald ved berøring og under 35 grader.
- Apati er etterfulgt av bevisstløshet.

Hva skal gjøres:

- **Flytt hunden til et svalt, skyggefullt område.**
- **Legg hunden i svalt vann eller spyl med vannslange.**
- **Stopp nedkjølingen og tørk hunden når kroppstemperatur når 40 grader.**
- **Få hunden til å drikke.**
- **Frakt hunden til veterinær.**

Hva skal gjøres:

- **Flytt hunden i le eller enda bedre inn i et hus og tull den inn i et teppe.** Pass på at oppvarmingen skjer langsomt.
- **Gi hunden noe varmt å drikke** eller om mulig varmt sukkerløsning.
- **Kontakt umiddelbart veterinær for råd.**

Heteslag

Den beste måten å unngå heteslag på er å alltid la hunden få tilgang på frisk luft, vann og skygge.

La aldri en hund være innelåst i en varm bil om våren/sommeren!

Dersom du må forlate hunden i bilen for en kort periode er det en forutsetning at bakluken og et vindu er åpent. Pass på at hunden har tilgang til skygge og vann.

Vær oppmerksom på at solen og skyggen flytter seg raskt. Se til at hunden har det bra med jevne mellomrom.

Symptomer:

- Økt puls og pusteproblemer.
- Rødlige slimhinner.
- Brekninger, diare
- Uro, forvirring, kramper.
- Høy kroppstemperatur.
- Bevisstløshet.

Hva skal gjøres:

- **Flytt hunden til et svalt, skyggefullt område.**
- **Legg hunden i svalt vann eller spyl med vannslange.**
- **Stopp nedkjølingen og tørk hunden når kroppstemperatur når 40 grader.**
- **Få hunden til å drikke.**
- **Frakt hunden til veterinær.**

Brannskader

Ormebitt

Nedkjøling

Forfrysning

Heteslag